

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

16. januar 2014 *

»Præjudiciel forelæggelse — retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område — forordning (EF) nr. 44/2001 — produktansvar — vare fremstillet i en medlemsstat og solgt i en anden — fortolkning af begrebet »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå« — stedet for den skadevoldende begivenhed«

I sag C-45/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberster Gerichtshof (Østrig) ved afgørelse af 28. november 2012, indgået til Domstolen den 28. januar 2013, i sagen:

Andreas Kainz

mod

Pantherwerke AG,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne M. Safjan (refererende dommer) og J. Malenovský,

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Andreas Kainz ved Rechtsanwalt K. Kozák
- den østrigske regering ved A. Posch, som befuldmægtiget
- den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede
- Det Forenede Kongeriges regering ved S. Brighthouse, som befuldmægtiget, bistået af barrister S. Lee
- Europa-Kommissionen ved W. Bogensberger og A.-M. Rouchaud-Joët, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Andreas Kainz med bopæl i Salzburg (Østrig) og Pantherwerke AG med hjemsted i Tyskland vedrørende et erstatningssøgsmål på grundlag af produktansvar, som Andreas Kainz har anlagt efter en ulykke, som han var udsat for i Tyskland med en cykel, der var fremstillet i denne medlemsstat af Pantherwerke AG, men købt hos en forhandler i Østrig.

Retsforskrifter

Forordning nr. 44/2001

- 3 2., 11., 12. og 15. betragtning til forordning nr. 44/2001 har følgende ordlyd:
 - »(2) Visse forskelle mellem de nationale regler for retternes kompetence og for anerkendelse af retsafgørelser virker hæmmende for det indre markeds funktion. Det er tvingende nødvendigt at vedtage bestemmelser, der kan gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede og forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i medlemsstater, der er bundet af denne forordning.
 - [...]
 - (11) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtets bopæl som det principielle kriterium, og dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af sagens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.
 - (12) Som kompetencekriterium bør sagsøgtets bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje.
 - [...]
 - (15) Af hensyn til en harmonisk retspleje er det nødvendigt at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i to medlemsstater. [...]«
- 4 Forordningens artikel 2-31, der indgår i dennes kapitel II, omhandler kompetencereglerne.

- 5 Dette kapitels afdeling 1 med overskriften »Almindelige bestemmelser« indeholder en artikel 2, stk. 1, med følgende ordlyd:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

- 6 Nævnte forordnings artikel 3, stk. 1, der henhører under samme afdeling, bestemmer:

»Personer, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2-7.«

- 7 Forordningens artikel 5, nr. 3), er indeholdt i forordningens kapitel II, afdeling 2, med overskriften »Specielle kompetenceregler«. Heri bestemmes følgende:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat

[...]

- 3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjeisen er foregået eller vil kunne foregå«

Forordning nr. 864/2007

- 8 Syvende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) (EUT L 199, s. 40) har følgende ordlyd:

»Denne forordnings materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med [forordning nr. 44/2001] og med instrumenter vedrørende lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser.«

- 9 Denne forordning bestemmer i artikel 5 med overskriften »Produktansvar«:

»1. Med forbehold af artikel 4, stk. 2, anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af en skade forvoldt af et produkt:

- a) loven i det land, hvor den skadelidte havde sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor skaden indtrådte, såfremt produktet blev markedsført i det pågældende land, eller subsidiært
- b) loven i det land, hvor produktet blev erhvervet, såfremt produktet blev markedsført i det pågældende land, eller subsidiært
- c) loven i det land, hvor skaden indtrådte, såfremt produktet blev markedsført i det pågældende land.

Dog anvendes loven i det land, hvor den påstået ansvarlige har sit sædvanlige opholdssted, hvis denne ikke med rimelighed kunne forudse markedsføringen af produktet eller et produkt af samme type i det land, hvis lov skal anvendes ifølge litra a), b) eller c).

2. Hvis det af alle sagens omstændigheder fremgår, at den skadevoldende handling har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end det, der er omhandlet i stk. 1, anvendes dette andet lands lov. En sådan åbenbart nærmere tilknytning til et andet land vil navnlig kunne støttes på et forudgående retsforhold mellem parterne, f.eks. en aftale, med nær tilknytning til den pågældende skadevoldende handling.«

Direktiv 85/374/EØF

- 10 Artikel 11 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar (EFT L 210, s. 29), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/34/EF af 10. maj 1999 (EFT L 141, s. 20), bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter i deres lovgivning, at skadelidtes rettigheder i henhold til bestemmelser i dette direktiv ophører ti år efter den dag, da producenten har bragt det produkt, der har forårsaget skaden, i omsætning, medmindre skadelidte inden for dette tidsrum har anlagt retssag mod denne.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 11 Pantherwerke AG er en virksomhed med hjemsted i Tyskland, der fremstiller og markedsfører cykler. Andreas Kainz, der er bosat i Salzburg, købte den 3. november 2007 hos selskabet Funbike GmbH, der er et selskab med hjemsted i Østrig, en cykel, der var fremstillet af Pantherwerke AG. Den 3. juli 2009 styrtede Andreas Kainz på cyklen, mens han cyklede i Tyskland, hvorved han kom til skade.
- 12 Andreas Kainz har ved Landesgericht Salzburg under henvisning til produktansvar nedlagt påstand om, at Pantherwerke AG skal betale 21 200 EUR med renter og dertil knyttede omkostninger, samt at det fastslås, at dette selskab er ansvarligt for de fremtidige skader, der kan følge af ulykken. Ifølge Andreas Kainz skyldtes cykelstyrtet den omstændighed, at gaffelenderne havde løsnet sig fra cyklens forgaffel. Pantherwerke er som producent ansvarlig for denne produktmangel.
- 13 Andreas Kainz har med henblik på at begrunde retlig kompetence påberåbt sig artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Stedet for den skadevoldende begivenhed befinder sig i Østrig, idet cyklen er blevet bragt i omsætning dér, og idet den dér er blevet stillet til rådighed for den endelige forbruger ved kommerciel distribution.
- 14 Pantherwerke AG har bestridt de østrigske retters internationale kompetence. Stedet for den skadevoldende begivenhed befinder sig efter dette selskabs opfattelse i Tyskland. For det første har fremstillingsprocessen fundet sted i Tyskland, og for det andet er produktet blevet bragt i omsætning i denne medlemsstat, idet produktet blev afsendt fra dette selskabs hjemsted.
- 15 De retter, hvor Andreas Kainz har anlagt sag med henblik på afgørelse af sagens realitet, har både i førsteinstansen og appelinstansen afvist sagen på grund af manglende international kompetence.
- 16 Den forelæggende ret har i forbindelse med en revisionsanke fundet det nødvendigt at afklare begrebet stedet for den skadevoldende begivenhed i forbindelse med produktansvar.
- 17 Under disse omstændigheder har Oberster Gerichtshof besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal formuleringen »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå« i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 i forbindelse med produktansvar fortolkes således,
- a) at stedet for den skadevoldende begivenhed (»Handlungsort«) er producentens hjemsted?
 - b) at stedet for den skadevoldende begivenhed (»Handlungsort«) er det sted, hvor produktet bringes i omsætning?
 - c) at stedet for den skadevoldende begivenhed (»Handlungsort«) er det sted, hvor brugeren har erhvervet produktet?

2) Såfremt det første spørgsmål, litra b), besvares bekræftende:

- a) Er produktet bragt i omsætning, når det har forladt den fremstillingsproces, der benyttes af producenten, og er indgået i en markedsføringsproces i den form, hvor det bliver udbudt til offentligheden med henblik på anvendelse eller forbrug?
- b) Er produktet bragt i omsætning, når det på struktureret vis sælges til slutforbrugerne?»

Om de præjudicielle spørgsmål

- 18 Med de præjudicielle spørgsmål, der skal undersøges samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvordan artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes med henblik på at fastlægge stedet for den skadevoldende begivenhed i tilfælde af, at der rejses sag om en producents produktansvar.
- 19 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål bemærkes for det første, at ifølge fast retspraksis skal bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 fortolkes selvstændigt ud fra forordningens mål og opbygning (jf. bl.a. dom af 16.7.2009, sag C-189/08, Zuid-Chemie, Sml. I, s. 6917, præmis 17, og af 3.10.2013, sag C-170/12, Pinckney, EU:C:2013:635, præmis 23).
- 20 Det skal dernæst præciseres, at selv om det ganske vist fremgår af syvende betragtning til forordning nr. 864/2007, at EU-lovgiver har søgt at sikre en sammenhæng mellem på den ene side forordning nr. 44/2001 og på den anden side det materielle anvendelsesområde for og bestemmelserne i forordning nr. 864/2007, følger det imidlertid ikke heraf, at bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 dermed skal fortolkes i lyset af bestemmelserne i forordning nr. 864/2007. Den tilsigtede sammenhæng må under ingen omstændigheder medføre, at bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 fortolkes i strid med denne forordnings struktur og formål.
- 21 I denne henseende bemærkes, at de fælles regler for kompetencetildelingen, som er opstillet i bestemmelserne i kapitel II i forordning nr. 44/2001, tager udgangspunkt i hovedreglen i forordningens artikel 2, stk. 1, hvorefter personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, skal sagsøges ved retterne i denne stat. Det er således kun som en undtagelse til hovedreglen, hvorefter retterne på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, har kompetencen, at kapitel II, afdeling 2, i forordning nr. 44/2001 indeholder et vist antal specielle kompetenceregler, herunder den, der er opregnet i forordningens artikel 5, nr. 3) (dom af 18.7.2013, sag C-147/12, ÖFAB, EU:C:2013:490, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 22 Disse specielle kompetenceregler skal fortolkes strengt, idet de ikke kan føre til en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, som nævnte forordning udtrykkeligt har for øje (ÖFAB-dommen, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 23 Det er ikke desto mindre fast retspraksis, at hvis det sted, hvor den handling, der kan medføre et ansvar uden for kontraktforhold, og det sted, hvor denne handling har forårsaget en skade, ikke er identiske, skal udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, forstås således, at det både omfatter det sted, hvor skaden er indtrådt, og stedet for den skadevoldende begivenhed, der ligger til grund for denne skade, således at sagsøgte efter sagsøgerens valg kan sagsøges ved retten på det ene eller det andet af disse to steder (jf. bl.a. dommen i sagen Zuid-Chemie, præmis 23, og Pinckney-dommen, præmis 26).
- 24 Idet identifikationen af et af disse tilknytningsmomenter skal gøre det muligt at fastslå kompetence for den ret, der objektivt set er bedst egnet til at bedømme, om betingelserne for statuering af ansvar for den sagsøgte person er opfyldt, skal det relevante tilknytningsmoment befinde sig i den påkendende rets jurisdiktion (jf. Pinckney-dommen, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

- 25 I forbindelse med tvisten i hovedsagen er det ubestridt, at den forelæggende ret udelukkende anmoder om en afklaring af fastlæggelsen af stedet for den skadevoldende begivenhed.
- 26 Domstolen har allerede i denne henseende præciseret, at dette sted i tilfælde af produktansvar befinder sig dér, hvor den omstændighed indtraf, som medførte, at selve produktet blev skadet (jf. i denne retning dommen i sagen Zuid-Chemie, præmis 27). I princippet indtræffer denne omstændighed på det sted, hvor det pågældende produkt er fremstillet.
- 27 Idet den nære tilknytning til det sted, hvor den omstændighed indtraf, som medførte, at selve produktet blev skadet, letter tilrettelæggelsen af retssagen og dermed tilgodeser hensynet til god retspleje – navnlig på grund af muligheden for at optage beviser med henblik på at fastslå den omhandlede mangel – er tildelingen af kompetence til en ret, der er placeret på dette sted, forenelig med begrundelsen for den specielle kompetence, der er fastsat i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, nemlig at der foreligger en særlig nær tilknytning mellem tvisten og retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået (jf. i denne retning dommen i sagen Zuid-Chemie, præmis 24, og Pinckney-dommen, præmis 27).
- 28 Tildelingen af kompetencen til retten på det sted, hvor det pågældende produkt er fremstillet, opfylder endvidere kravet om kompetencereglernes forudsigelighed, i det omfang både den sagsøgte producent og den skadelidte sagsøger med rimelighed kan forudse, at denne ret vil være den bedst egnede til at træffe afgørelse i en tvist, der bl.a. indebærer, at det fastslås, at produktet har en mangel.
- 29 Det må derfor konstateres, at stedet for den skadevoldende begivenhed i tilfælde af, at der rejses tvivl om en producents produktansvar, er det sted, hvor det pågældende produkt er fremstillet.
- 30 Hvad endelig angår det af Andreas Kainz anførte argument om, at fortolkningen af den specielle kompetence i sager om erstatning uden for kontrakt ud over hensynet til en god retspleje bør tage hensyn til den skadelidte persons interesser ved at tillade denne at anlægge søgsmål ved en ret i den medlemsstat, hvor den pågældende har bopæl, kan dette ikke tiltrædes.
- 31 Ikke alene har Domstolen allerede påpeget, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 netop ikke har til formål at yde den svageste part en udvidet beskyttelse (jf. i denne retning dom af 25.10.2012, sag C-133/11, Folien Fischer og Fofitec, EU:C:2012:664, præmis 46), men det må også bemærkes, at den af Andreas Kainz anførte fortolkning, hvorefter stedet for den skadevoldende begivenhed er det sted, hvor det omhandlede produkt er blevet overdraget til den endelige forbruger eller videreforhandleren, heller ikke sikrer, at den nævnte forbruger i alle tilfælde ville kunne anlægge søgsmål ved retterne, hvor han har bopæl, idet dette sted ville kunne finde sig andetsteds eller endog i et andet land.
- 32 Således er den omstændighed, at det under anvendelse af de objektive kriterier, der er lagt til grund med henblik på fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, kan være umuligt at fastslå en retlig kompetence i den medlemsstat, hvor sagsøgeren har bopæl, forenelig med den generelle regel, som er anført i denne doms præmis 21, hvorefter retterne på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, har kompetencen.
- 33 På grundlag af ovenstående skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at stedet for den skadevoldende begivenhed i tilfælde af, at der rejses sag om en producents produktansvar, er det sted, hvor det pågældende produkt er fremstillet.

Sagens omkostninger

- ³⁴ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at stedet for den skadevoldende begivenhed i tilfælde af, at der rejses sag om en producents produktansvar, er det sted, hvor det pågældende produkt er fremstillet.

Underskrifter